Законсервована планета

ЗАГРОЗА З КОСМОСУ

— Ну от... Я показав усе, що могло вас цікавити. Буду дуже радий, якщо наші роботи допоможуть вам!..

Сказавши це, інженер Валерій Тригуб гаряче потиснув малесеньку ніжну руку Вікторії Деніс. Вона захоплено — знизу догори — дивилася милими сірими очима на велетня-інженера який своєю сердечністю і незвичайною внутрішньою силою полонив її експансивну душу ще тоді, коли вони зустрічалися в минулому на конгресах космонавтів. З першої зустрічі між ними простягнулася незрима нитка хвилюючого почуття, яка тепер була вже дуже міцною.

— Спасибі, — каліченою російською мовою сказала дівчина і засміялася.

Засміявся і Валерій. Йому було приємно дивитися на біляву, тонесеньку дівчину. Здавалося — дмухни на неї, і вона полетить!

Ця дівчина була керівником американської делегації інженерів і вчених, які приїхали сюди, щоб перейняти досвід російських конструкторів по будуванню космічних ракет. Кілька днів тому стратоплан примчав їх на Урал, де вони знайомилися з новою конструкцією гігантського зорельота, що був збудований за проектом Тригуба. Потім російська делегація повинна була їхати в Америку, щоб подивитися, що зроблено за океаном. Там теж закінчували будувати космічний крейсер. Вести його в простір мала якраз оця тендітна дівчинка. Валерію навіть не вірилось, що така "пір'їнка" керуватиме велетенською машиною та ще в такій небезпечній подорожі...

Він сказав їй про це. Вікторія усміхнулась і якось по-хлоп'ячому, задерикувато сказала:

— Ви не дивіться, що я маленька! Я сильніша від багатьох мужчин! Спробуйте — о!..

І вона жартівливо зігнула руку, а Валерій теж жартома спробував, які там в неї біцепси. Вони справді були натреновані, як в доброго спортсмена.

— Вірю! Тепер вірю! — засміявся Тригуб.

— Ну хоч в моїх здібностях інженера ви не сумніваєтесь? — знову пожартувала Вікторія.

— О ні, ні! Здаюсь і більше таких запитань задавати не буду!

— Дивіться ж,— смішно погрозила пальцем дівчина і потім вже цілком по-діловому сказала англійською мовою:

— Ми негайно використаємо все, що у вас є цінного в області електроніки. Мені дуже сподобалась абсолютна автоматизація у вашому зорельоті, містер Валерій...

— Називайте мене просто — Валя. Адже ми друзі?!— відповів жартівливо Валерій.

— "Валья", — м'яко повторила Вікторія. — Ще раз спасибі!.. За дружбу!.. Але я хотіла сказати ось що... Я зовсім не бачу у вас протиметеоритного захисту! Чому?..

— Ще немає досконалого проекту. Над цим працюємо. Вважаю, що до вильоту ця проблема буде вирішена. А можливо навіть перший політ

доведеться робити без захисту. Будемо обминати метеорити по сигналах радіолокаторів...

— Ні! Це не годиться,— мовила, заперечливо похитавши головою, Вікторія.— У нас уже розроблена конструкція дуже простого і вдалого захисту!..

— Яка ж саме?

— По сигналу радіолокатора метеорит, що летить назустріч ракеті, могутніми розрядами електромагнітної енергії роздрібнюється на пил, потім заряджається негативним зарядом. А заряджений пил обходить електромагнітне поле, яке створене навколо ракети. Правда, просто?..

— Геніально! — вигукнув Валерій.

— Я негайно передам вам всі матеріали, як тільки ми прилетимо додому...

— Гаразд! А тепер — підемо... Дивіться — яка краса.

Вікторія подивилася навколо. Справді, тут було дуже красиво. Вдалині танули в осінній позолоті схили Уральських гір. З барвистими килимами пожовтілих листяних дерев приємно контрастували темнозелені пасма ялин... А над всім цим летіли десь у далеч бліді хмаринки.

— Чудесно! — сказала Вікторія. Потім глянула на Валерія, що замріяно дивився в далечінь, і подумала з незвичайною ніжністю:

"А ти ще чудесніший від цього пейзажу любий велетню!"

Він справді був хлопець хоч куди. Високий на зріст, широкоплечий, з веселим відкритим обличчям і шапкою каштанового волосся — він зовсім не був подібним до вченого.

Вікторія думала: "Як дивно — він такий земний зовні, а який мрійник в душі! Надзвичайно дивне поєднання!"

Вони зійшли зі сходів будинку, де розмістилося управління будівництвом, і пішли по території космодрому до центра великої площі. Там стояв зорельот. В ньому наяву втілювалися багаторічні мрії Тригуба, багатьох інших конструкторів та численної когорти вчених, які провадили різні підготовчі роботи.

Метрів за двісті закінчувався другий такий же апарат. Там ще тривали внутрішні роботи по монтуванню приладів.

Людей майже не було видно. Тут тепер не до гуляння. Члени делегації одержували потрібну консультацію в інженерів будівництва — тому весь космодром був безлюдним...

Валерій і Вікторія зупинилися і замилувалися зорельотом, який неосяжною громадою здіймався над їхніми головами, поблискуючи матовими металічними боками.

Корабель повинен був стартувати прямо з землі, без ніяких спеціальних естакад, як це робилося в минулі роки. Він був звичайної яйцевидної форми, загострений спереду, з трьома стабілізаторами по боках, які також виконували роль своєрідних підніжок.

Лише восьма частина п'ятдесятиметрового корабля була відведена для житлових приміщень і складів продуктів. Все інше заповнювали апарати руху, запаси пального. На зорельоті була невелика атомна станція, яка давала електроенергію кільком фазотронам. У магнітному полі фазотронів розганявся до величезних швидкостей заряджений пил

вуглецю, який, виходячи з фазотрона, зустрічався з паралельним потоком кисню, спалахував і надпотужним струменем — з швидкістю від трьохсот до п'ятисот кілометрів на секунду виривався з дюзи, даючи рух кораблю. Такий двигун давав можливість долетіти до зовнішніх планет, повернутися назад і навіть зробити кілька посадок на зустрічні планети без додаткової заправки пальним.

До цього часу для перельотів на Марс і Венеру або навіть на Місяць використовували проміжні станції — штучні супутники Землі або Сонця, запущені по певних орбітах в сонячній системі. Але тепер, коли були сконструйовані кораблі з такими необмеженими можливостями, необхідність в штучних супутниках майже відпадала, і їх можна було використовувати для суто наукових робіт...

Валерій і Вікторія обійшли навколо зорельота і зупинилися.

— Місяців через два, — промовив Валерій, — цей корабель приземлиться на Плутоні... Ви розумієте — на Плутоні! Десять років тому ми мріяли про Марс і Місяць, а тепер — Плутон! Край Системи! А там — дорога до інших Систем! Ви теж, здається, летите на одну з зовнішніх планет?..

— Для дослідження супутників Сатурна і Урана!.. Таке офіціальне завдання експедиції! Але, може, я в польоті передумаю та й махну вслід за вами! — сказала Вікторія і дзвінко засміялася.

Валерій жартівливо взяв й за плечі, заглянув променистим поглядом до сірих очей.

— І раптом, дорога Вікторіє, ми з вами зустрінемось на якійсь дикій і суворій планеті!.. Скажу одверто-мені дуже хотілося б цього!..

Дівчина опустила вії, тепла хвиля підкотила до її грудей. Почервонівши, вона тихо відповіла:

— Мені чомусь здається... чи, може, хочеться, щоб зустріч з вами, Валья, була... на Землі!..

Усмішка збігла з лиця Валерія Він відчув якісь незвичайні нотки в голосі дівчини і тепер намагався збагнути, що відбулося, дивлячись в сяючі сірі очі Вікторії. Ось ворухнулися його губи, певно він хотів щось сказати, але не встиг.

Над космодромом загримів голос з радіорепродуктора:

— Інженера Тригуба та інженера Деніс просять негайно зайти до директора будівництва в терміновій справі!

— Що трапилося? — захвилювалася Вікторія.

— Я гадаю, що нічого особливою, — заспокоював Валерій. — Може, вас викликають додому, або ще що-небудь...

Вони швидко пройшли широким коридором будинку управління і відкрили двері до кабінету директора.

Там уже зібралися всі члени делегації і інженери та службовці космодрому.

Директор — сухорлявий, сивий інженер — був блідий і схвильований

— Друзі! — сказав він. — Справа, ради якої я турбую вас, надзвичайно важлива, хоч і не стосується нашої безпосередньої роботи. Я тільки що одержав телеграми від уряду і від Всесвітньої Академії Наук. Те, що в них говориться, страшна несподіванка для всієї Землі. Слухайте текст телеграми...

Присутні були схвильовані таким вступом, але ніхто не чекав того, що прочитав директор. А він прочитав таке:

"Всім урядам Держав, Національним Академіям! Всім народам Землі!

Три дні тому обсерваторія Маунт-Вільсон сповістила Всесвітню Академію про страшну звістку. Академія не обнародувала її, доки не була підтверджена її вірогідність. Дослідженнями Пулковської, Грінвічської і ряду інших обсерваторій світу ця звістка підтверджена.

Люди Землі! З глибини Космосу, від сузір'я Плеяд, до нас наближається темне плането-подібне тіло. Це було встановлено з допомогою вдосконалених радіотелескопів. Маса космічного тіла дорівнює приблизно масі Землі чи Венери.

Швидкість тіла надзвичайно велика — а саме — біля п'ятисот кілометрів на секунду. Можливо, ця планета з іншої системи, відкинута від свого сонця якоюсь катастрофою. Дуже швидко тіло ввійде в нашу систему. Орієнтовно визначено, що шлях його проходитиме через орбіту Землі. Це значить, що нам загрожує світова катастрофа.

Ми закликаємо учених Землі шукати шляхи для врятування людства! Ми закликаємо всіх людей зберігати спокій в цей тривожний час!

Наступають дні екзамену — або наша наука, наш Розум знайде вихід з цього становища, або ми загинемо!..

Всесвітня Академія наук".

Звістка була такою страшною, що в кабінеті настала тривала мовчанка. Люди переглядалися, не знаючи — вірити цій химерній звістці чи ні! Але тут було не до сумнівів! Папірець телеграми тремтів у руках сивої людини, гіпнотизуючи присутніх...

— Американських колег прошу готуватись до вильоту,— додав директор.Вас викликає ваша академія.

Відразу стало шумно. Тривожно коментуючи телеграму, інженери виходили надвір. Перед управлінням вже стояли два реактивні літаки для гостей...

Валерій ніяк не міг опам'ятатися. Все переплуталося в його голові недавня радість, готування до польоту, а тепер якась страшна сила — сліпа і невблаганна — хоче зруйнувати не тільки його мрії, а й усе життя на Землі...

Хтось смикнув його за рукав. Це була Вікторія.

— Я вилітаю... Валья... — тихо мовила вона. — Бачте — ми замріялися і не подумали про те, що щось може перешкодити нашим мріям. ...навіть громадським... не кажучи про особисті... Прощайте, милий друже!

Валя здригнувся.

— Чому прощайте?.. Ми будемо боротися! Ми знайдемо вихід! Вірте цьому, Вікторія! І самі теж шукайте вихід!.. Невже людський геній буде безсилим відвернути лихо, яке нависло над нами?! Ні! Не вірю!

У Вікторії засяяла очі.

— Який ви сильний! Я вірю вам! Я...

Але дальші слова заглушив рев реактивних моторів. Валерій нахилився вперед, щоб розібрати, що вона сказала. Дівчина щось промовила, і знову нічого не було чути...

Вікторія махнула рукою. На ЇЇ голові звихрилося волосся. Вона міцно потиснула руку Тригубу і побігла до стратоплана, де вже були всі члени американської делегації.

Ось один за другим заходять в дверці літака інженери. Нарешті, в чорному отворі зникла Вікторія Дверці закрилися.

Мотори заревли сильніше, і срібнокрилий птах, легко розігнавшись, полинув у небо.

Щось обірвалося в серці Валерія Він підсвідомо простягнув руки вслід стратоплана, який поніс в далеку Америку малесеньку тендітну дівчинку. І хто знає — чи побачаться ще вони?..

"Серце, скажи — хочеш ти цього чи ні?.."

Нічого прислухатися, друже, до серця! Воно рветься вслід літакам, які малесенькими цятками тануть на обрії...

ЗЛОЧИННИЙ ПЛАН

Як завжди, він був приємним і люб'язним — син мільярдера Гершера, президент Академії наук. Зачекавши, доки всі сіли, він не піднімаючи очей, сказав:

— Я зібрав вас для того, щоб запропонувати свій план врятування Землі...

Потім поглянув своїми недоречно веселими очима на присутніх учених і фінансистів, серед яких була і Вікторія та члени делегації, що сьогодні повернулися з Росії.

Почувши слова Гершера-молодшого, присутні зацікавлено насторожилися. Тепер весь світ гарячково думав лише над одною проблемою — врятування Землі! Що ж надумав Гершер?..

А той продовжував говорити:

— Я хочу знати, що ви скажете про наукову основу цього плану! І тільки!.. Ніяких моральних чи психологічних категорій!..

Ніхто не здивувався, почувши такий вступ. Всі знали, що президент Академії ніколи не був прихильником гуманістичних ідей.

— Отже, мій план такий, — сказав Гершер. — Ми в товщі Землі, в районі Гренландії, зробимо велетенські штольні у вигляді дюз ракети. У нас досить технічного потенціалу, щоб провести ці роботи в найкоротший час! Ми перетворимо всю Землю в зорельот і, користуючись ядерним пальним, надпотужними зарядами виштовхнемо її в світовий простір, коли космічне тіло, що загрожує нам, наблизиться до орбіти Землі. Планета пролетить геть, а ми, описавши в світовому просторі складну криву, яка проляже трохи далі за орбіту Плутона, повернемо Землю на її старе місце...

В приміщенні залунав страшний галас. Завжди спокійні вчені тепер не могли стриматися, почувши такий страшний проект. Один з академіків закричав:

— Це божевілля! Не кажучи про те, що від поштовху міста і народи Землі зазнають страшних руйнувань, — все живе загине в холоді міжзоряного простору, коли Земля буде проходити поза орбітами зовнішніх планет! Ми втратимо більшу частину атмосфери і зовсім не будемо впевнені, чи знову повернемось на старе місце, чи назавжди залишимося блукати в Космосі... Яке ж це врятування людства?!

— Ми збудуємо підземні міста з штучною атмосферою і освітленням, спокійно відповів Гершер. — Не велика біда, якщо ми залишимось в Космосі, далеко від Сонця, назавжди. Ми маємо можливість спокійно і щасливо жити під землею, використавши наші досягнення в галузі фізики і хімії...

— Ви збудуєте міста під землею для ста-двохсот тисяч чоловік! — знову вигукнув академік. — А інші?..

— У нас немає іншого виходу. Треба зберегти хоч мінімум. А потім... може, це воля божа! Так вирішиться всяка соціальна і філософська плутанина! — цинічно проскрипів Гершер.

Вікторія внутрішньо здригнулася від огиди. Ще сильніший шум піднявся в кімнаті. Та президент жестом закликав до спокою всіх присутніх.

— Не будемо дискутувати! Час не жде! Зараз ви всі одержите конкретні завдання по підготовці плану, і я повідомлю світ про майбутнє Землі. Ми зможемо зробити сховища на півтора мільйона чоловік. Право на життя в майбутньому світі одержать ті, хто купить спеціальні акції нашої організації на суму п'ятсот тисяч доларів!.. Це краща рекомендація людям, які будуть жити в новому світі. Дармоїдів і ледарів нам не потрібно! Отже, почнемо!..

Включивши телефони, Гершер віддав накази в радіостудію...

Після цього він повернув обличчя до принишклих вчених.

— Міс Деніс, — сказав він. — Ви будете керувати підготовкою розрахунків потужності зарядів...

— Гаразд! — відповіла Вікторія. — Але чи не краще проконсультуватися з іншими академіями?..

— Ні! Кожна хвилина дорога! А потім... що вони можуть додати! Гуманних викрутасів нам не потрібно! Все!..

Гершер давав вказівки іншим ученим, а Вікторії все вчувався рідний-рідний голос далекого російського друга:

"Ми будемо боротися! Ми знайдемо вихід!"

Незважаючи на жорстоку дійсність, в її серці не згасала дивна надія на рятунок. Може, це була химера, та серце тепер було сильніше розуму...

.....

Через кілька хвилин запрацювала радіостанція Гершера. На весь світ транслювалися такі слова:

— Всім урядам, всім народам Землі!

— Зважаючи на те, що в даний час кожен день вагань наближає Землю до катастрофи, наша академія взяла на себе ініціативу негайно здійснити розроблений нею проект врятування нашої планети. Земля буде виштовхнута в міжзоряний простір, коли небесне тіло наблизиться на небезпечну відстань. Люди будуть заховані в спеціальні підземні міста. Через чотири роки Земля повернеться на своє місце. За право жити в майбутньому світі треба заплатити п'ятсот тисяч доларів!

— Іншого виходу немає, і ми починаємо роботи!..

Ще до цього повідомлення людство було охоплене панікою після телеграми Всесвітньої Академії Наук Уряди ледве стримували спокійними відозвами свої народи, запевняючи, що наукова думка світу знайде можливість рятунку... Та, незважаючи ні на що, кожного дня тисячі людей закінчували життя самогубством, а деякі кинулися в

розпусту, чекаючи смерті. В ряді міст Європи та Америки прямо на вулицях організовувались п'яні оргії, і в чорне тривожне небо, назустріч планеті, яка мчалася у Всесвіті, несучи смерть цивілізації, линули дикі крики нещасних людей.

...В цей час людство дізналося про план Гершера Ще більша паніка охопила народи Цей план був ясним доказом того, що надіятись нема на що Тільки поодинокі багатії могли купити акції організації по "врятуванню Землі". Всі інші — біля двох мільярдів людей — мусили загинути...

НЕСПОДІВАНА НАДІЯ

Після від'їзду делегації Валерій вдень і вночі гарячково думав над тим, що можна було зробити для врятування Землі. Це завдання стояло й перед всіма іншими ученими комуністичної конфедерації, а також Америки. Франції, Англії, та інших держав Було створено багато проектів, але їх надзвичайна рада Всесвітньої Академії Наук не затвердила. Серед цих проектів були такі, наприклад, як побудування багатьох велетенських космічних кораблів для переселення на інші планети. Цей проект не затвердили тому, що не вистачало часу для побудування такої кількості кораблів. Крім того, в сонячній системі не було планети, яка була б хоч трохи придатною для колонізації...

Потім світ потряс божевільний проект Гершера. Світова думка запротестувала. Преса, радіо, парламенти гаряче коментували цей проект. Ряд європейських академій, в тому числі всі академії соціалістичних країн, були категорично проти того, щоб роботи в Гренландії починалися. Але світова громадськість, паралізована навалою страшних подій, розгубилася... Тому Гершер зміг без перешкоди розпочати гігантське будівництво на північному березі Гренландії. Всесвітня Академія мовчала. В ній панувало декілька різних думок в питанні здійснення цього плану. Деякі вчені і окремі уряди схилялися до тої думки, що треба врятувати хоча б частину людства, а насамперед дітей...

Та багато найвидатніших вчених безперервно шукали більш достойних шляхів для врятування людства.

І ось серед бурі зовсім протилежних думок пролунав тверезий голос російського інженера.

3 листопада 19... року була скликана надзвичайна сесія Всесвітньої Академії Наук за проханням Російської Академії Доповідь робив інженер Тригуб.

В конференц-залі академії, де зібралися сотні великих вчених, панувала мертва тиша. В минулі роки засідання відбувалися в атмосфері диспутів, дружніх і навіть ворожих суперечок. Але тепер було не до цього Академія уважно розглядала кожен проект Визначалася його доцільність для врятування Землі, і більш-менш реальний проект передавався надзвичайній раді.

Тригуба вчені світу знали, як талановитого інженера і вченого, творця космічного велетня. Тому в залі вдоволено загомоніли, коли атлетична фігура Валерія з'явилася на трибуні...

На його обличчі був спокій. Він сказав:

— Дорогі друзі! Те, що я скажу,— не буде перебільшенням! Я і ряд членів нашої академії знайшли вихід з тяжкого становища, в якому опинилися наша планета і людство! Час не жде — і я буду лаконічним!..

— Перше. Абсолютно точно не визначено, чи справді планетоподібне тіло загрожує нам! Радіотелескоп може дати не зовсім точні дані, а розбіжність навіть незначна — в розрахунках має величезне значення при застосуванні цих розрахунків до таких колосальних космічних відстаней.

— Отже — треба визначити точно, чи насправді це космічне тіло загрожує нам?!

Аудиторія здивовано зашуміла Тригуб говорив далі:

— Яким чином це можна з'ясувати? Дуже просто!..

— Ми закінчили будувати два зорельоти для польоту на зовнішні планети системи. Я полечу негайно назустріч планеті і спущусь на неї. Там я точно визначу з допомогою досконалих приладів шлях цього тіла згідно орбіти Землі і його швидкість. Якщо воно пройде, не заподіявши лиха нам,— то взагалі не буде ніякої проблеми, і людство заспокоїться А якщо. — Тригуб передихнув... — якщо планета несе нам смерть — тоді ми пропонуємо на розгляд Академії такий проект...

Всі присутні заніміли, витягнувши голови до оратора.

— Другий російський зорельот,— сказав далі Тригуб,— а коли буде потрібно, то і американський, ми пропонуємо негайно заповнити потужними термоядерними зарядами. Я буду невпинно тримати радіо-телезв'язок з Академією і коли сповіщу вам про загрозу, з Землі необхідно буде вислати цей другий корабель, керований по радіо в напрямку планети. Корабель, розвинувши велетенську швидкість, глибоко вріжеться в тіло планети, а вибух величезної кількості термоядерного пального розірве планету на шматки, а залишки її перетворяться на рій астероїдів...

В передніх рядах встав старий учений-математик. Він, хвилюючись, перебив Тригуба:

— А чи не здається вам, що такий проект трохи наївний? Ви хочете розбити велетенську планету, таку, скажімо, як наша Земля, з допомогою зорельота, заповненого атомним зарядом, який при всій своїй потужності завдасть планеті шкоди не більше, ніж комар слону!..

Тригуб спокійно відповів:

— Елементарні розрахунки показують, що це не так. Термоядерного пального вистачить на те, щоб порушити рівновагу сил, які тримають планету в стані стабільності. Якщо вона навіть не розлетиться на дрібні шматки, то все одно зійде з свого небезпечного для нас шляху!..

— Але ми розраховуємо на інше!.. В місці зіткнення корабля з планетою виникне температура біля ста мільйонів градусів. Електронні орбіти всіх відомих елементів при цій температурі будуть зірвані, і я вважаю, що ми викличемо в корі планети ланцюгову реакцію розпаду радіоактивних речовин, а також синтезу легких елементів!.. А це... це приведе до того, що планета перетвориться на хмару газів за кілька секунд!..

Вчені завмерли, ніби намагалися уявити таке грандіозне небесне явище.

— Планета знаходиться на відстані кількох орбіт Плутона! — сказав далі Тригуб. — Часу поки що досить, щоб попередити лихо! Я сказав усе!..

Тригуб зійшов з трибуни. На його місце вийшов сивий, високий Президент Академії — найвідоміший спеціаліст в галузі синтезу органічних речовин. Він на диво дзвінким голосом сказав:

— Вважаю, що коментувати виступ російського представника не будемо. Це — реально, розумно, ефективно! Ставлю на голосування!

Ще ніколи не були такими одностайними вчені різних напрямків. Академія одноголосно затвердила простий і разом з тим найефективніший проект Тригуба.

Радіо рознесло радісну звістку по всій Землі. І ніколи ще люди не відзначали торжествами будь-яке свято так, як цей день великої надії...

.....

Того ж дня стратоплан приземлився на Уральському космодромі. Валерій і члени делегації Російської Академії вийшли з літака. їх зустрічали члени уряду, директор будівництва та інженери. Тут уже одержали повідомлення, що Всесвітня Академія затвердила проект Тригуба, і спеціальна група монтувала в другому кораблі потужні термоядерні заряди...

Гаряче потиснувши руки тим, хто його зустрічав, Валерій сказав:

— Товариші! Говорити нема коли! Я відлітаю негайно! В апараті буду сам! Інших членів екіпажу не беру! Протиметеоритний захист ще не устаткований, і ми не маємо права ризикувати життям багатьох людей!

— А якщо ваш космольот загине? — перебив директор будівництва.

— Тоді висилайте корабель з зарядом і спрямовуйте його до планети. її треба буде розбити в будь-якому випадку, щоб врятувати людство від загибелі!

Більше не треба було говорити. Останні обійми. Потиски рук. Побажання щастя.

Всі присутні зайшли до будинку управління, а Валерій попрямував до зорельота.

Він вийшов на спеціальний майданчик, який був на висоті входу в апарат. Оглянувся.

— Люба, рідна Земля, далека чудова Вікторія, дорогі друзі і Батьківщина — прощайте!..

З вікон, з дверей будинку замахали руками друзі. Валерій відповів прощальним жестом і сховався в дверцях зорельота.

Майданчик зі сходами автоматично від'їхав...

А через кілька хвилин велетенський корабель здригнувся, підстрибнув і, залишаючи сліпучу вогненну дорогу серед скуйовджених хмар, помчав у далеке небо — назустріч невідомій дивній планеті...

Земля напружено чекала...

ТРИВОЖНІ ДНІ

...За бортом реактивною вертольота блискавично промайнули води північної частини Атлантичного океану, потім безкінечні білі крижані поля Гренландії і нарешті серед суцільної снігової пустелі зачорніли будівлі велетенського табору, де почалися роботи по здійсненню проекту Гершера.

Тримаючись на сліпучих стовпах ядерних спалахів, вертольот повільно сів на сніг. Вікторія в супроводі пілота вийшла вниз по алюмінієвих слідцях В ту ж мить до неї підбіг начальник будівництва — енергійний, сухорлявий інженер.

— Мені потрібно погодити з вами деякі питання тут на місці, перше ніж я передам до реалізації розрахунки потужності зарядів, — сказала Вікторія. — Я б хотіла познайомитися з ходом робіт!

— До ваших послуг, міс, — з офіціальною люб'язністю відповів начальник. — Але зараз треба буде відлетіти подалі, бо відбудуться атомні вибухи, з допомогою яких ми робимо штольні...

— Гаразд,— промовила Вікторія. Разом з начальником вона зайшла в вертольот і дала знак летіти. Знову заревли мотори, і через кілька хвилин вертольот опустився на майданчику за горою, що прикривала їх від атомної радіації вибуху.

Начальник поглянув на хронометр, вийняв портативний радіопередавач, тихо промовив у малесенький мікрофон:

— Можна!..

І в ту ж мить здригнулася земля. Багряним вогнем зайнялося небо. Над головою — далеко в небі поплив чорнозелений гриб вибуху. Ще один вибух! Ще!..

— Все, — повернувшись до Вікторії, мовив начальник. — Можна летіти. Поглянемо згори на будівництво а потім — до моєї резиденції, де ви зупинитесь...

Вертольот знову піднявся в повітря. Вони наблизилися до місця, де відбувалися вибухи. Вікторія з цікавістю подивилася вниз...

Кілометрів за сто від жилих і адміністративних будинків, в своєрідному гірському кільці зяяли три велетенські ями, зроблені силою вибуху. Шириною вони були до трьох кілометрів, в глибину вже сягали до двох кілометрів.

— Ще кілька вибухів, і ми почнемо монтувати дюзи, — пояснив начальник. — Основні дюзи — три — призначені для вибухів, які виштовхнуть Землю в простір, а шість невеликих навколо — будуть зроблені для керування нашою планетою під час польоту. В них термоядерні реакції будуть контролюватися на відстані!..

Вертольот пролетів над всіма ямами і повернув до табору. Сіли біля присадкуватого, дуже довгого будинку з блискучого металу білого кольору. Ідучи до входу, начальник сказав:

— Ви знаєте про те, що сьогодні збирається надзвичайне засідання Всесвітньої Академії Наук?

— Ні! А про що йдеться?

— Новий план врятування Землі!..

— А не знаєте — чий проект?

— Здається, російських вчених...

— То давайте послухаємо телепередачу звідти, — заспішила Вікторія.

Зайшли в пристойно обладнаний кабінет начальника, подібний до комфортабельної каюти на пароплаві. Вікторія роздягнулася.

Начальник, поглянувши на хронометр, почав настроювати телеприймач, екран якого займав четверту частину невисокої стіни. Засяяло м'яке зеленкувате світло. Вікторія сіла в глибоке крісло і жадібно вп'ялася в екран...

Ось вирізьбились колони конференц-залу Академії, трибуна. В залі вже зібралися члени Всесвітньої Академії і делегати інших академій. Над аудиторією линув стриманий гомін...

Вікторія радісно скрикнула. На трибуну вийшов Тригуб.

— Ви знайомі з ним? — запитав начальник.

— Так! — щасливо засміялася дівчина. — Ми були з делегацією в Росії. Тригуб — конструктор космольота!..

Тригуб почав говорити... Вікторія, почувши про його план, полегшено зітхнула. Вона пишалася своїм далеким другом! Вона вірила, що він — її милий велетень — знайде вихід з неймовірно скрутного становища. О, як би вона хотіла летіти разом з ним назустріч далеким світам! А тепер її змушують сидіти тут, в дикій Гренландії і допомагати здійснювати злочинний план Гершера, який приведе до загибелі мільярдів людей!..

І раптом вона схопилася.

— Зачекайте! Але ж тепер ми мусимо припинити роботи туті Наш проект взагалі втратив сенс!

— Не думаю! — незадоволено відповів начальник. — Можливо, те, що говорив Тригуб, — всього-на-всього буде химерою! Ми мусимо продовжувати роботи. Такий був недвозначний наказ містера Гершера!..

Пролунав різкий дзвінок. Заблимала червона лампочка біля телеприймача

— Шеф! — прошепотів начальник і кинувся включати апаратуру.

На маленькому екрані з'явилося похмуре незадоволене лице Гершера, пролунав його голос:

— Міс Деніс тут? Ах, ось вона! Підійдіть ближче!

Вікторія підійшла до телеекрана.

— Негайно летіть до мене! Запитань не потрібно!.. Все!

Потім очі Гершера зупинилися на лиці начальника.

— Роботи продовжувати. Встановити електромагнітний протиповітряний захист. Не допускати нікого. Мені запропонували припинити здійснення мого проекту, але я вважаю, що його треба здійснити! Ви зрозуміли? Така ж думка Гершера-старшого!..

Останні слова Вікторія чула вже в коридорі будиночка. Через десять хвилин вертольот мчав її над океаном...

...Двері кабінету Гершера в розкішному особняку закрилися за Вікторією.

— Міс Деніс, — відразу ж почав президент, — сідайте і уважно слухайте!

Вікторія сіла.

Так от що! Ви, напевно, вже знаєте про план цього негідника Тригуба! Він навіть не зачекав жодного дня. Сповіщено, що його космольот вилетів сьогодні!..

Вікторія бачила, що, кажучи це, Гершер злився. Рожеві і зелені плями з'явилися на його обличчі.

— Про план Тригуба, містер Гершер, я знаю, — відповіла дівчина, — але я не розумію, чому ж він негідник? По-моєму, його проект настільки реальний і ефективний, що ми можемо припинити наші роботи в Гренландії.

— Реальний! Ефективний! — перекривив, не володіючи собою, Гершер. — Ось якраз це і не влаштовує мене! Я не бажаю, щоб все було так, як раніше! Я хочу здійснити свій план! Невже ви не розумієте, що ми не можемо відступати?.. Треба використати момент і знищити всякі

божевільні соціалістичні чи комуністичні ідеї, а для цього необхідно провести в життя мій план! Хай вся пролетарська чернь вимерзне — цієї сволоти не жалко! Ми залишимо тільки необхідну кількість робітників, які будуть потрібні для продовження роботи під землею!..

Вікторія не могла сказати й слова. Гершер розлютувався і не говорив, а випльовував слова.

— Коротше кажучи, робота в Гренландії буде закінчена! А для цього потрібно знищити...

— Кого? — піднялася з місця Вікторія.

— Звичайно — Тригуба! — іронічно відповів Гершер.

Вікторія відразу ж зрозуміла страшний задум президента, але змогла опанувати себе, і майже спокійно запитала:

— А що ж ви хочете від мене?

Гершер нахилився над нею:

— Ви негайно вилетите і наздоженете зорельот Тригуба. Про це ніхто не буде знати! Люди, які полетять з вами, розстріляють корабель Тригуба... Потім... ви повернетесь назад!.. Я дав наказ — камери пального заряджені, маршрути підготовлені обсерваторією, — в каюті, на пульті!.. Отже, корабель готовий до польоту! Вам все ясно?

Вікторія, мов загіпнотизована, дивилася в обличчя Гершера і гарячково думала: що робити?

Гєршер, уже заспокоївшись, сів за стіл і, полегшено зітхнувши, сказав:

— Отже, відповідайте — згодні?!

Вікторія мовчала. Блідість розливалась по її обличчі. Але вона блискавично подумала: вихід лише один!

Замість відповіді дівчина несподівано вихопила з кишені маленький браунінг і спрямувала його в груди Гершеру:

— Ні! Так не буде! Ви не зробите такої підлості, мерзотнику! Ви, ради своїх егоїстичних інтересів, хочете позбавити все людство єдиної реальної надії на рятунок!..

Гєршер позеленів від злості. В наступну хвилю він потягся до стола і натиснув кнопку тривоги. Вслід за тим пролунав постріл, і президент похитнувся.

— Проклята. — прохрипів він, падаючи в крісло.

У Вікторії потемніло в очах. Але вона опанувала себе і, оглянувшись, метнулася дверей.

Назустріч їй в кабінет влетів височенний лакей і, поглянувши на закривавленого Гершера, кинувся до Вікторії...

Та дівчина недарма займалася спортом. Склавши два кулаки разом, вона вдарила його в груди, і — здоровило-лакей впав додолу, смішно махнувши руками... Вікторія вискочила в коридор. Весь будинок Гершера піднявся на ноги...

Серце дівчини забилося: куди втікати?

Загупали кроки в переходах і коридорах — це мчалися до кабінету охоронці.

Вікторія миттю вибігла по крутих східцях на плоский дах будинку і опинилася біля малесенького гелікоптера, в якому Гершер робив недільні прогулянки. Радісний крик вирвався у Вікторії з грудей. Вона стрибнула на сидіння, заревли мотори, і спортивна машина легко попливла в повітрі.

Охоронці вискочили на дах лише тоді, коли гелікоптер був за півкілометра від космодрому Академії...

Шлях був лише єдиний! Треба втекти на зорельоті, щоб Гершер не міг здійснити свій план. Через кілька хвилин гелікоптер приземлився біля естакади, де поблискувало гігантське тіло зорельота.

Вікторія вискочила з сидіння, хутко побігла по східцях до люка. Охоронці корабля, знаючи Вікторію як одного з конструкторів і пілота, мовчки дивилися на неї. Але через кілька секунд в ворота космодрому ввірвався автомобіль. В ньому сидів Гершер і, потрясаючи закривавленою рукою, кричав:

— Затримайте, затримайте злочинницю!

Пролунали постріли. Вікторія похитнулася, зойкнула. Та отвір був рядом. Останнім зусиллям вона впала в нього...

Двері автоматично закрилися...

Гершер підскочив до охоронців:

— Негайно включіть високочастотний випромінювач! Треба вивести з ладу електрообладнання корабля...

Два охоронці побігли до управління космодрому.

Та було пізно! Загриміли дюзи корабля, гарячий смерч ударив у лиця присутніх. Спалахнуло сліпуче полум'я, осліпило на хвилину Гершера, а коли він відкрив очі, то зорельот уже зник у глибині неба.

Вхопивши себе за волосся, Гершер впав на землю і завив якось по-собачому від безсилої злоби...

.....

...Тим часом всі радіостанції світу невпинно ловили радіопередачу з космольота Тригуба. Люди Землі з тривогою і надією прислухалися до слів інженера, які передавалися в ефір потужними станціями.

Валерій через кожні десять хвилин повідомляв Землю про політ.

— Алло! Земля! Проходжу через орбіту Марса! Корегую шлях корабля відповідно до даних, які одержані з допомогою обсерваторних радіотелескопів! Радіотелескоп зорельота ще не в силі знайти планети... Буду шукати, коли наближусь до орбіти Плутона!..

— Алло! Земля! Швидкість зорельота — п'ятсот кілометрів на секунду! Наближаюся до поясу астероїдів... Радіолокатор сигналізує, що попереду кілька метеоритів. Треба маневрувати!..

Потім голос став тривожним:

— Алло! Земля!.. Я відчув удар ззовні! Очевидно, маленький метеорит вдарився в космольот!..

— Алло! Вийшов зі строю радіолокатор! Справи погані!.. Алло! Земля!.. Якщо мій корабель загине — не чекайте, а негайно посилайте корабель з атомним зарядом! Не допускайте планету близько — бо тоді небезпеку не можна буде відвернути!..

Мільйони радіослухачів на Землі зблідли... Через кілька хвилин Тригуб знову заговорив:

— Проходжу через метеорний рій! Відчуваю, що допустив помилку! Треба було обійти пояс астероїдів поза площиною орбіти!..

Раптом люди на Землі почули якийсь вибух, потім протяжний свист і, нарешті, слабий голос Тригуба:

— Алло! Нещастя! Алло!..

І все! Більше нічого на Землі не чули!..

...Хвиля страшного відчаю прокотилася в грудях мільйонів людей. Та в наступну годину Всесвітня Академія Наук звернулася з закликом до народів світу:

— Зберігайте спокій, люди Землі! Академія зробить все, щоб врятувати людство! Ще не все втрачено! Залишилася невиконаною друга половина плану, про який говорив російський інженер Тригуб!..

— Спокій і ще раз спокій, люди Землі!..

...А в холодній Гренландії в захмарене небо линули клуби диму від атомних вибухів, заражуючи атмосферу радіоактивним пилом. То повним ходом йшла підготовка страшного проекту Гершера...

Відчай і неясна надія рвали мільйони сердець!..

Кілька тижнів мали вирішити — жити людству чи вмерти безглуздою смертю...

ЗУСТРІЧ У КОСМОСІ

Вікторія опам'яталася лише тоді, коли зорельот вирвався за межі земної атмосфери. Швидкість безперервно збільшувалася. В голові темніло. З руки Вікторії текла кров темним струмочком, але вона не могла поворухнути навіть пальцем...

Напружуючи волю, Вікторія дивилася в перископ, на якому телемеханізм проектував зображення Землі. Ось все меншою стає куля рідної планети, тане в фіолетовій безодні Космосу. Ще кілька хвилин — і перевантаження закінчилося. Ніби гора звалилася з плечей дівчини. Вона включила регулятор для рівномірного прискорення зорельота, потім з трудом підвелася і почала перев'язувати руку...

Рана була неглибокою. Куля не зачепила кістки...

Згадавши останні події, Вікторія похитала головою. Вона ніколи раніше б не повірила, що зможе так рішуче діяти, та ще й підстрелити свого шефа!.. Дівчина від задоволення засміялася!.. Тепер плану Валі ніщо не загрожує!..

Вікторія відразу визначила напрямок польоту корабля і почала корегувати його згідно тих даних, які були одержані в обсерваторіях. Потім вона згадала, що Тригуб посилає радіосигнали на Землю, і спіймала ці сигнали, покрутивши ручки настройки. Пройшло кілька хвилин, і очі Вікторії радісно блиснули. В динаміку зазвучав спокійний милий голос:

— Алло! Алло! Земля! Проходжу орбіту Марса!..

Тепер Вікторія абсолютно точно виправила шлях корабля по радіопеленгу і, коли закінчила цю роботу, нарешті, полегшено зітхнула. Тепер вона напевне дожене Валерія!..

Вікторія перевела регулятор прискорення на кілька сантиметрів вперед. Десь далеко заревли дюзи, корабель дрібно-дрібно задрижав, а

потім всі звуки злилися в протяжне виття. Тепер космольот летів з прискоренням 35 метрів на секунду! Це було в кілька разів більше проти нормального! Хай! Що буде!

Страшна сила втиснула її в подушки крісла, знову скувала руки і ноги! Нічого! Вона витерпить! Зате скоро її космольот наздожене корабель Тригуба...

Дівчина байдуже глянула на барвистий візерунок зірок в ілюмінаторі і втомлено закрила повіки. Вона лише тепер відчула, що дуже втомилася... Захотілося їсти!.. Вікторія дотягнулася рукою до трубки, яка була з'єднана з термосом, і зробила кілька ковтків. Рідкий шоколад повернув їй сили, яснішими стали думки.

Дівчина встала, розім'ялась... Але стояти було важко від неймовірного перевантаження!.. Ноги дрижали, підгиналися... Вікторія сіла і знову включила радіо. Без кінця вона слухала дорогий голос. Дуже хотілося поговорити з Тригубом, адже можна було б настроїтись на чого хвилю і включити передавач, та вона тепер не зробить цього! Вона не хоче, щоб про її політ поки що знали на Землі!..

Нарешті в ілюмінаторі попереду заблищала малесенька зірочка. Це у просторі мчав, освітлений Сонцем, корабель Тригуба...

Вікторія в захваті заплескала в долоні. Милий Валя навіть не знає того, що за кілька десятків кілометрів від нього летить вона — маленька американська дівчина, що так полюбила його! Вікторія без упину слухала голос Валерія, і здавалося їй, що він десь зовсім недалеко, тут, в цій каюті...

Коли рознеслися тривожні слова Тригуба, Вікторія помертвіла. Вона згадала, що на кораблі російського інженера ще не устатковано протиметеоритний захист і в поясі астероїдів йому кожної хвилини загрожує смертельна небезпека!

Гарячково працювала думка! Як попередити1 лихо? Ні! Мабуть,, нічого не зробиш! Це не шосе, де одна машина може допомогти іншій...

З відчаєм вона почула останні слова Тригуба:

— Алло! Нещастя! Алло!..

Потім рвучко припала до перископа і побачила, як з апарата Тригуба вирвалася синя хмарка і розтанула в фіолетовому просторі. Це, безумовно, повітря вирвалося через отвір, пробитий метеоритом!.. Валерій моментально загине в холоді міжзоряного простору!.. І ось блискавично з'явилася думка є ще один вихід!..

Вікторія вирішила здійснити небезпечний план. її корабель щосекунди зближався з кораблем Тригуба. Тим часом Вікторія одягнула скафандр з прозорим шоломом і знову сіла до пульта.

Зорельот Валерія був попереду, трохи правіше. Ще хвилина... Ще!.. З допомогою найточніших електронних приладів Вікторія визначила швидкість корабля Тригуба. Потім вона почала зменшувати швидкість свого корабля.

Двигун був виключений якраз тоді, коли швидкість обох зорельотів зрівнялася. Два гігантські апарати були рядом. Заскрипіла обшивка... Потім все стихло...

Вікторія полегшено зітхнула, розігнула спину, яка заніміла від неймовірного напруження, подивилася в перископ. Зорельоти, ніби повиснувши нерухомо, з неймовірною швидкістю мчали разом у страшній безодні Космосу... Маневр удався!

Вікторія приготувала атомний прилад для різання металу і через проміжний шлюз вийшла до люка. В скафандрі вона включила

електрообігрівання, і лише після цього з шлюзу потужні насоси відкачали повітря...

Люк відкрився. Прямо перед люком знаходилася стінка російського зорельота. Що там, за стінкою? Труп чи...

Не хотілося дукати, що все закінчено... Вікторія включила прилад, що працював на повільному розпаді урану, ї, коли з'явилося на кінці своєрідного дула синювате полум'я, вона описала цим дулом велике коло по стінці сусіднього корабля...

Атомний промінь прорізав метал апарата, мов крізь масло пройшов гігантський ніж. Стіна захиталася і плавно осіла всередину. Відкрився темний отвір.

Вікторія ступила на край люка. Страшно! Внизу під ногами (власне, тут немає ні верху, ні низу!) —страшна глибина... А! Хай, що буде!..

Дівчина зробила крок і стала одною ногою на край отвору в сусідньому зорельоті. На хвилину затрималась і глянула під ноги. Мурашки пробігли по її тілу. Повна нерухомість зорельотів, які, здавалось, повисли над неосяжною безоднею, якось не сприймалася свідомістю. Адже Вікторія знала, що вона разом з апаратами мчить тепер у просторі з швидкістю більше тисячі кілометрів на секунду. Вона відвела очі від космічного провалля і швидко перебралася в отвір корабля Тригуба, опинившись в одному з коридорів біля фазотронів, в магнітному полі яких розганялось іонізоване пальне ракети. Вікторія вже була в космольоті там, на Землі, і тепер зорієнтувалася, куди їй іти... Вона минула кілька коридорів і відкрила двері до каюти, звідки Тригуб керував ракетою...

...Ніби паморозь вкрила прилади, було темно. Тільки в примарному промінні Сонця, яке десь відбивалося в перископах і частково попадало сюди, Вікторія побачила непорушне тіло в скафандрі...

Значить, він відразу не вмер, бо встиг одягнути скафандр!

Дівчина оглянулася. В передньому ілюмінаторі зяяла невелика дірка. В стінці праворуч — ще одна! Негайно звідси! Цей космольот уже не годиться!..

Вікторія кинулася до Тригуба. Аби тільки він був живий! Схопила його на руки і досить легко (бо тяжіння тут було значно менше, ніж на Землі) потягнула його по коридорах до отвору. Для того, щоб уникнути несподіванки, Вікторія поклала від отвору до люка свого корабля невеликий трап і потім перенесла Валерія до космольота...

Люк автоматично зачинився. Вікторія полегшено зітхнула. Найстрашніше залишилося позаду... Через кілька хвилин вони були в каюті, і дівчина здіймала з Тригуба скафандр...

Шолом впав додолу. Показалося синє обличчя Тригуба. Вікторія припала до його грудей. Вона почула ледве відчутний стук його серця. Значить, Валерій живий!

Дівчина метнулася до приладів, включила кисневий балон і підвела шланг до вуст Валерія. Його тіло затремтіло. Груди високо піднялися...

Радість Вікторії була такою великою, що сльози виступили у неї на очах. Вона сіла до пульта, включила знову регулятор прискорення, і скоро зорельот Тригуба залишився далеко позаду, продовжуючи свій шлях в пітьмі уже без людини...

Незабаром Валерій відкрив очі. Спочатку він нічого не розумів, коли побачив себе в чужій каюті, і думав, що це сон... Потім звівся на руку, сів у кріслі прямо і, оглянувшись, побачив Вікторію. Вона щасливо усміхалась.

Валерій зачудовано подивився в ілюмінатор на мереживо зірок, потім знову на дівчину. Протер очі.

— Вікторія, — ледве промовив він, — я сплю чи справді бачу вас?.. Що все це значить? А якщо все це не сон, то що ж трапилось і як я опинився на вашому кораблі? Я згадую лише одне — удар... повітря почало виходити!.. Очевидно, метеорит був мікроскопічним, бо у великий отвір повітря вийшло б моментально... Я кинувся до скафандра, одягнув його... і коли закріпив шолом, тиск повітря розірвав отвір, пробитий метеоритом... Холод простору моментально проник в каюту і скував мої рухи... Я ледве встиг включити сітку огрівання в скафандрі і втратив свідомість. Більше я нічого не пам'ятаю!.. Але як ви тут?.. Звідки з'явилися?..

— Заспокойтесь, — ніжно відповіла Вікторія. — Я вам все розповім...

І з уст цієї хороброї дівчини Тригуб почув про все, що трапилося з нею аж до їх зустрічі в Космосі...

— Вікторіє, — прошепотів Валерій,— за дивних обставин звела нас доля... Тепер ми вже ніколи не розлучимось!..

Вікторія поклала ніжні пальці на його вуста.

— Не будемо тепер про це говорити! — промовила вона.— Треба рятувати людство...

— Вірно! І необхідно тепер же дати радіотелеграму на Землю про все те, що трапилося!..

— Ні! — заперечила Вікторія. — Передавайте так, нібито у вас все гаразд... Що була тимчасова мовчанка в зв'язку з аварією... А про мене ні слова! Я поки що не хочу, щоб знали про мій політ...

— Гаразд! — сказав Валерій. І, настроївшись на хвилю свого корабля, яку слухала Земля раніше, почав говорити:

— Алло! Земля! Ви чуєте мене? Алло! Земля! Ви чуєте мене?

Через десять хвилин ультракороткі хвилі передавача ракети досягли Землі, а ще через десять хвилин прийшла відповідь з Землі:

— Тригуб! Що з вами? Ми вважали вас загиблим?.. Ми ждемо відомостей про все, що трапилося з вами?..

Годину тривала розмова між кораблем Тригуба і Землею. А в наступні години весь світ було сповіщено про те, що Тригуб благополучно вийшов з катастрофи, відновив радіозв'язок і тепер його зорельот перелітає орбіту Нептуна...

І знову, який раз за останні дні, люди Землі радісно зітхнули...

Закінчивши розмову з Землею, Валерій звірив курс корабля. Все було вірно. В потужний ракетний телескоп вже видно було далеку зірочку. То була дивна, незнайома планета, що загрожувала людям смертю!.. Вона швидко збільшувалась, перетворювалася на маленьку кулю. Обриси її були чіткі значить планета не мала атмосфери...

Валерій відірвався від телескопа, з ніжністю поглянув на Вікторію, яка спала на м'якому гамаку після страшного напруження минулих годин. Якби не фіолетове дивне небо за ілюмінатором і незвичайність обставин, можна було б уявити, що вони десь на Землі, в кімнаті, і ця чудесна дівчина стала його дружиною... Ні! Рано про це мріяти! Попереду незвідані небезпеки і, може, навіть смерть!..

В перископі праворуч засяяв зеленкуватий Плутон. Це був кордон сонячної системи. Тепер більйони кілометрів розділяли систему від

найближчих зірок. Тільки ось цю планету невідома сила кинула в холодні простори міжзоряних шляхів...

Минали години... Тригуб знову подивився в телескоп. Тьмяний диск планети зріс до розмірів великого кавуна.

За спиною Валерія почулося зітхання. Він оглянувся. Це прокинулась Вікторія.

— Може, я заміню вас? — запитала вона.

— Ні! Пора розпочинати гальмування...

З допомогою допоміжних бокових дюз Тригуб поволі повернув зорельот. Спалахи вибухів кидали відблиски на перископи, апарат легко дрижав. Швидкість зменшилася до восьмисот, семисот, п'ятисот кілометрів на секунду... Перевантаження знову притисло мандрівників до крісел... Валерій почав готуватися до посадка на планеті. Треба пильнувати, щоб, ввійшовши в зону тяжіння планети, не розбитися. Наближався вирішальний час...

НА МЕРТВІЙ ПЛАНЕТІ

...Велетенський диск чужої планети заповнив увесь ілюмінатор. Він освітлювався далеким Сонцем і був якимсь попелястим в слабому промінні. Темніші або світліші місця на планеті — оце й усе, що можна було розібрати...

Зорельот давно уже минув орбіту останньої планети сонячної системи Плутона — і тепер увійшов у зону тяжіння нової планети. Швидкість зменшилася до восьми кілометрів на секунду. Апарат знижувався по спіралі. Валерій і Вікторія не могли й поворухнутися — перевантаження все збільшувалося, кров стукала у скронях, шуміло в голові... Швидкість зменшилася до посадочної. Автопілот слухняно

повернув зорельот прямо вниз. Назустріч мчалися знизу гострі піки гір. Блискали в сяйві зірок кам'яні урвища...

Валерій витер спітніле чоло, схопився за ручку регулятора. Кілька ударів вогняних стовпів з дюз, і корабель майже повис над рівниною біля гірського хребта...

...Захитавшись, космольот глибоко занурився у грунт і непорушно зупинився. Незабаром вгорі відкрився люк, донизу впали портативні металічні східці. По них зійшли дві постаті і зупинилися біля космольота. Вони були одягнені в незграбні скафандри з термоізоляцією, довгочасовим запасом кисню і їжі. В прозорих шоломах вмонтовано невеличкі радіопередавачі, з допомогою яких можна розмовляти в світі без повітря...

Це були Вікторія і Валерій — люди Землі.

Вони з цікавістю оглянулися, щоб роздивитися незвичайну планету, яка з невідомої причини вторгнулася в чужу систему...

...На фіолетовому небі серед сузір'їв сяяла далека блискуча зірка-Сонце. її проміння освітлювало навколишній пейзаж не сильніше, ніж Місяць вночі. Чорнозелена тінь падала від зорельота на сіру рівнину. Все навколо було якесь казкове, нереальне...

— Ну от бачите, Валья, — промовила Вікторія, — ваше передбачення здійснилося! Ми зустрілися — як це ви говорили — "на далекій невідомій планеті"...

Обличчя Валерія за прозорим шоломом усміхнулося:

— В інших умовах я був би щасливий з цього! Але тепер!..

Все було зрозуміло без слів. Обоє замовкли і з тривогою та цікавістю знову почали роздивлятися навколо. По лінії обрію Валерій визначив, що планета була розмірами не менша від Землі. Потім він нагнувся вниз і почав роздивлятися грунт.

— Вікторія! Погляньте-но сюди! — схвильовано промовив він. — Цей грунт створений організмами... ви розумієте?..

Вікторія відколупнула грудку під ногами і побачила, що Тригуб має рацію.

Це був справді такий же грунт, як і на Землі, тільки замерзлий в страшному холоді міжзоряного простору...

— Значить, на цій планеті було колись життя, — задумано промовив Валерій. — Воно зникло від якоїсь космічної катастрофи. А тепер ця планета загрожує нам...

— Пора, Валья, — м'яко нагадала Вікторія. — Пора робити розрахунки — чи ця планета пройде мимо, не заподіявши шкоди, чи справді загрожує нам?..

— Так! — погодився Валерій і знову піднявся по східцях в зорельот. За ним Вікторія.

В каюті вони роздяглися і почали робити розрахунки...

В потужний телескоп Валерій спіймав малесеньку цятку — Землю, потім з допомогою найточнішого спектроскопа визначив швидкість планети по відношенню до Сонця і почав робити розрахунки шляху цього космічного мандрівника.

Колонки цифр і математичних рівнянь росли під його рукою на листку паперу. Вікторія поглянула в цю мить на Валерія і побачила, як він зблід.

— Що — дуже погано? — тривожно запитала вона.

— Так, — похмуро відповів Тригуб. — Ця планета пройде точно по орбіті Землі. Навіть дивно — чому все так виходить?.. Ніби хтось спеціально послав її нам на погибель...

— Ну, це вже містика, Валья!..

— Я розумію! Але якщо ми не розіб'ємо її, зустріч, а разом з тим катастрофа — неминуча!..

Він рішуче підійшов до радіопередавача і, настроївшись на Землю, заговорив:

— Земля! Земля! Уважно слухайте! Швидкість планети, всупереч даним обсерваторій, менша, а саме — двісті вісімдесят кілометрів на секунду. Це дає додаткові шанси!.. Шлях планети пролягає точно по орбіті Землі. Сумнівів не може бути! Негайно висилайте зорельот з термоядерним пальним. Іншого виходу нема — тільки розбити цю планету!..

Земля відповіла:

— Через півгодини космольот вилетить у простір!..

Валерій полегшено зітхнув і виключив радіо.

— Нарешті, можна бути майже спокійними... Деякий час ми побудемо тут, доки корабель наблизиться — потім вилетимо. Ми будемо

спостерігати, як ця планета розлетиться на шматки!.. Звичайно, з пристойної відстані... Правда, цікаве видовище?.. Це ж справжня космічна катастрофа!..

— Так! Але тепер уже з волі людей, — додала Вікторія.

— А поки що, — продовжував Валерій, — ми ознайомимось трохи з планетою. — Може, знайдемо щось цікаве...

Почулися сигнали радіо. Валерій знову включив динамік. Говорила Земля:

— Корабель з термоядерним пальним вилетів у простір.

— Повідомлення прийняв! Контролюйте весь час політ ракети і повідомляйте мене!.. — відповів Тригуб.

Знову виключивши радіо, він повернувся до Вікторії:

— Я зроблю невеличку подорож навколо космольота... Ви слідкуйте за сигналами з Землі і пеленгуйте також мені, щоб я не заблудився...

— Гаразд!

Валерій одягнув скафандр і опустився на поверхню планети.

— Алло! Вікторія! — почувся його голос по радіо, — чи чуєте ви мене?..

— Чую добре!

— Я буду підтримувати розмову з вами весь час. Не забувайте давати сигнали!..

Невелика пауза, а потім Вікторія знову почула слова Тригуба:

— Дивно — Сонце знаходиться на тому ж самому місці, що й раніше, тоді, як ми прилетіли! Очевидно, ця планета не обертається навколо осі! Недалеко бачу пасмо гір .. Ряд сріблястих піків! Дуже погано видно. Піду в напрямку до них, познайомлюся з рельєфом... Може, знайду щось цікаве.

— ...Включаю прожектор. Нічого не бачу, крім крижаної пустелі. Дивно, дуже дивно — яким чином ця планета стала мандрувати в просторі?!

Раптом Вікторія почула вигук здивування, якесь бурмотіння.

— Що там цікавого, Валья? — запитала вона.

— Чудеса! — схвильовано відповів Валерій. — Вікторія! Тут в світлі прожекторів я бачу стіну... не кам'яну, не природну стіну... Ось я підходжу ближче.. Так! Я не помиляюсь — це, безумовно, витвір розумних істот!..

— Що ви кажете? — вигукнула здивована Вікторія.

— Такі Стіна якась напівпрозора, рожевого кольору... Безперечно, це робота розумних істот, які колись населяли цю планету! Але що ж трапилося з ними?..

— Валя! — обізвалася Вікторія. — Дивіться далі, може, буде щось цікавіше!..

— Йду! — відповів Тригуб. — Йду вздовж стіни. Вона тягнеться метрів на двадцять... Ага... Ось вона закінчується!.. Повертає під прямим кутом... О! Щось схоже на будівлю!..

— А входу не видно? — зацікавлено спитала Вікторія.

— Не бачу! Е, ні! Ось сходи... з того ж самого матеріалу... Я йду по них вгору. Вийшов на майданчик, який обгороджено бар'єром з трьох боків...

— А нащо ті бар'єри? — спитала Вікторія.

— Не знаю, — задумано відповів Валерій. — Істоти, безумовно, були високо розвинуті. Матеріал, з якого побудовано це спорудження, синтетичний. Щось подібне до нашої пластмаси... Жаль, що доведеться знищувати планету, — а то ми могли б узяти звідси багато цінного. Я гадаю, що в руїнах таких споруджень знайдеться немало залишків їхньої культури...

Раптом Вікторія насторожилася. Почувся тривожний голос Тригуба:

— У мене під ногами щось затряслось! Треба пове...

На цьому його голос обірвався, і більше не було чути жодного слова...

— Валя! Валя! — закричала Вікторія. — Що з вами?..

Відповіді не було.

— Валя! Обізвіться! — без кінця повторювала дівчина, розгублено поглядаючи в ілюмінатор.

Вікторія включила автоматичний пеленгатор, а сама без кінця говорила в мікрофон одні і ті ж тривожні слова:

— Валя! Валя! Де ви?..

Тригуб мовчав.

Клубочок підкотився до горла Вікторії. її душили сльози, відчай і образа проти несправедливої долі! Тоді, коли все так добре склалося і вони були на шляху до повернення — раптом якесь непередбачене лихо спіткало Валерія!..

Почулися сигнали радіо. Це викликала Земля...

— Тригуб! Тригуб! Космольот з термоядерним пальним ми запустили з швидкістю десяти тисяч кілометрів на секунду. Він знаходиться на півдороги до планети. Вам пора відлітати!..

Вікторія настроїлась на передачу, схилилася до мікрофона і сказала:

— Земля! Говорить ракета Тригуба! Чи чуєте ви мене?..

— Хто це? — запитали з Землі.

— Це говорить Вікторія Деніс. Не дивуйтесь, що я тут! Коротко з'ясовую... Я вилетіла на космольоті Гершера вслід Тригубу, тому що Гершер хотів використати зорельот для знищення Тригуба... Космольот російського інженера загинув, мені вдалося врятувати Тригуба і на моєму кораблі долетіти до планети... Тепер стався трагічний випадок. Тригуб пішов розвідати місцевість навколо апарата і не повернувся... З ним щось трапилося, як він сказав по радіо... Я не встигла нічого розібрати!.. Що робити?..

— Інженер Деніс! — після невеликої паузи відповіла Земля. — Говорить Президент Всесвітньої Академії. Чекайте — скільки можна. Викликайте Тригуба по радіо, ждіть! Ми зобов'язані зробити все можливе для його врятування! Але за півгодини до зустрічі планети з зарядженою ракетою ви вилетите самі! Ви розумієте?..

— Гаразд! — тихо відповіла дівчина.

— Слідкуйте за годинником і нашими сигналами.

Земля замовкла. Вікторія — бліда і засмучена — невтомно викликала Тригуба по радіо...

...Пройшло кілька годин. По сигналах з Землі Вікторія взнала, що космольот, який ніс смерть планеті, знаходиться на відстані кількох годин польоту. Треба було готуватися до повернення. Такий був наказ з Землі...

Вікторія ще раз оглянула в ілюмінатор околиці тьмяної зеленкуватої рівнини і сіла до пульта управління.

Важка сльоза покотилася по її щоці. Потім дівчина не втрималась і заридала, опустивши голову на пульт. Худенькі плечі здригались від плачу...

ДИВНИЙ СВІТ

...Від стрімкого падіння наче щось стиснуло Валерія за горло, в вухах зник голос Вікторії.

Майданчик, на якому стояв Валерій, швидко, як кліть в шахті, опустився вглиб, потім зупинився і рушив горизонтально. Стало темно. Зачудований Тригуб від страху й здивування не встиг і поворухнутися, як майданчик, що на ньому він рухався, зупинився... Валерій включив прожектор. Він був у своєрідному шлюзі. Відчувся подих повітря... Шлюз відкрився, знову майданчик рушив уперед, і в ту ж мить навколо спалахнуло сліпуче світло. Валерій закрив від несподіванки очі, потім оглянувся і застиг вражений.

Він знаходився в якомусь довгастому підземному приміщенні висотою в п'ятдесят-шістдесят метрів, стеля якого була зроблена з прозоророжевого матеріалу. Згори лилося яскраве світло. Приміщення тягнулося, скільки сягало око, а по боках його росли блакитнозелені дерева і казково дивні плантації невідомих рослин. Майданчик, на якому стояв Валерій, безумовно, був початком автоматичної саморушійної дороги...

— Що це? — прошепотів Тригуб, не відриваючись від чудес підземного світу. — Чи це сниться мені!..

"Ні! Такий реальний сон не може приснитися!— подумав він.— Безумовно, це сховища розумних істот. Механізми діють, значить, я їх скоро побачу... Як дивно, як дивно..."

Ледве він встиг подумати це, як з бокового коридора вийшли дві фігури, подібні до людей. Вони мали руки і ноги, людиноподібне обличчя блідого кольору, на якому дуже виділялися великі пронизливі очі з неймовірно розширеними зіницями... Лиця були сухі, м'язисті, череп широкий, з високим чолом, покритий рудуватим волоссям. Істоти були одягнені в комбінезони з м'якого сірого матеріалу.

Вони підійшли до Тригуба, кілька хвилин дивилися на нього, жваво жестикулюючи і про щось розмовляючи. Потім автоматична дорога рушила, і плантації рослин понеслися мимо...

Дорога зупинилася. Один з господарів жестом запросив гостя у двері, які безшумно відкрилися в боковій стіні цього незвичайного підземного приміщення. Валерій, який ще цілком не отямився, зайшов до невеликої кімнати, що була освітлена тим же приємним промінням, як і головне підземелля. Попід стінами стояли прозорі шафи. Всередині їх були видні невідомі прилади. Валерію запропонували роздягнутися. Він скинув скафандр. Господарі з цікавістю, але стримано, розглядали гостя. До приміщення зайшло ще декілька істот. Всі вони були

схвильовані і урочисті. Один з господарів старий, в зморшках, владно кивнув рукою. Погасло світле

Тоді Старий зупинився біля стола, що стояв посередині, і запросив гостя. Валерій підійшов, все ще зачарований незвичайністю оточення. Але ж це не галюцинація, не сон! Він жадібно вдихає в груди повітря чужого світу, знаходиться серед людиноподібних істот з іншої системи, які чудом попали в цей куток світового простору... Незрозуміло!..

Прозора поверхня стола спалахнула зеленкуватим світлом, потім потемнішала. На темному тлі посередині засяяв жовтий диск. Навколо диска з'явилися блискучі кульки, які поволі рухалися.

Тригуб скрикнув. Потім глухо промовив:

— Це ж наша система...

Старий показав на кульку, третю від центра, навколо якої оберталась ще одна — менша. Це були Земля і Місяць. Валя ствердно кивнув головою:

— Так! Ми прилетіли звідти!..

І знову все зникло. Стіни засяяли м'яким промінням.

Старий про щось порадився з своїми товаришами. Потім вийняв з шафи два прилади, подібні до шоломів древніх рицарів. Один шолом надів на голову Старий, другий подали Валерію. Він покрутив його в руках.

— Доведеться одягнути, — усміхнувся Тригуб. — Подивимось, що з того вийде!..

І одягнув шолом. Він м'яко охопив голову Валерія... На очі впав темний екран. В ушах м'яко задзижчало. Валерія охопило почуття чарівної невагомості. А з дивного незримого світу, з повної тьми неслися стрункими рядами чіткі образи і шикувалися в свідомості послідовними рядами. Що це?..

Через мить Тригуб збагнув, що йому передаються зорові зображення думок, які виникали в голові співбесідника, з допомогою цього шолома. Образи ставали все яснішими, з'єднувалися в комбінаціях, які породжували зв'язані залізною логікою думки... І Валерій все зрозумів...

Старий передав:

— В недалекій сусідній системі наша планета оберталася навколо центральної зірки. Існуючи мільярди років, ми добилися величезних успіхів у вивченні таємниць світу, створили справедливе суспільство для всіх жителів...

— Але поволі почало погасати центральне світило. Вимирали тварини, зникали рослини... Ми поступово перейшли під землю, на протязі мільйонів років створили грандіозну сітку підземних міст і оранжерей. Та таким життям ми не могли бути задоволеними...

— Кілька десятків років тому рада Вчених вирішила перетворити планету в космольот і перелетіти, користуючись могутнім розпадом матерії, до вашої системи! Ми вивчили, що найпридатнішим місцем у вас є орбіта вашої планети, і вирішили запустити свою планету по цій же орбіті, тільки з іншого боку центрального світила... Це надзвичайно тяжке завдання, але ми його виконаємо!..

— Ми хочемо знати лише одне — чи згодиться населення вашої планети, щоб ми увійшли у вашу систему!..

Рій образів зник. Старий напевне ждав відповіді.

Тригуб сконцентрував думку і згадав події останніх днів. Вони пролітали в його голові, мов осіннє листя. Та, очевидно, Старий все розумів, бо він залишався спокійним і непорушним...

Раптом Валя розгублено зупинив потік думок... Він згадав, що в світовому просторі з божевільною швидкістю мчить назустріч цій планеті космічний крейсер з страшним зарядом, який мусив розбити на шматки небесного гостя Але ж тепер в цьому немає потреби! Треба негайно телеграфувати на Землю!

Тригуб схопив Старого за руку, на хвилину зосередився, сконцентрував свої думки і викликав у свідомості картину:

...В темному просторі пливе планета... Назустріч їй — ракета... Вони зустрічаються, вибух... І планета розлітається на безліч осколків...

Старий через хвилю зрозумів, що загрожує їхній планеті! Він передав таке:

— Ваш план був би правильним, якби наша планета летіла наосліп! Заспокойте Землю і скажіть, що ніякої небезпеки нема! Ми летимо як брати!..

Валерій зняв шолом. Старий перемовлявся з товаришами, очевидно, розповідаючи про те, що взнав...

Тригуб хутко одягнув скафандр. Його вивели на саморушійну дорогу. Старий і ще один з господарів теж одягнули щось подібне до скафандрів з балонами для дихання. Стрічка дороги здригнулася під ногами, попливла... Вона зупинилася тоді, коли Валерій і два господарі опинилися в шлюзі. Шлюз закрився... Стало темно. Над головою відкрився отвір, і майданчик, на якому вони стояли, миттю піднявся нагору, туди, де Тригуб опускався в підземелля раніше. Сяяло вдалині

холодне Сонце; на темному обрії, на тлі зірок вирізьблювався силует зорельота.

Всі троє хутко рушили вниз. Через кілька хвилин вони були біля корабля і піднялися по східцях до люка Господарі планети з незвичайною цікавістю і повагою розглядали велетенський апарат. Вони по своїй історії знали, якої мужності і сміливості потрібно, щоб летіти в світовий простір — геть від рідної планети...

Валерій натиснув автоматичний замок. Двері не відчинялися. Що трапилося? Де Вікторія? Чому герметично зачинений люк?..

Він поспішно включив радіо, про яке зовсім забув по дорозі, і промовив:

— Вікторія! Що з вами трапилося! Я жду вас біля входу!

В ушах пролунало не то зітхання, не то ридання. За люком щось загуркотіло, відкрився вхід, і Вікторія, одягнена в незграбний скафандр, впала в обійми Валерія.

— Боже мій, — плачучи, хлипала вона. — Я думала, що ви загинули, і вже збиралася вилітати!

— Бачте, яка ви,— пожартував Валерій.-Мене не так легко поховати...

— А це що таке? — здивовано вигукнула Вікторія, нарешті, побачивши господарів планети, які вийшли з-за спини Тригуба.

— Це розумні істоти, тутешні люди! Ви все зрозумієте! Я буду зараз говорити з Землею! Треба поспішати — ракета з зарядом незабаром буде тут!..

Коли всі зайшли до каюти, Тригуб зняв шолом і включив радіо. Земля через десять хвилин відгукнулася.

— Алло! — сказав Валерій. — Негайно зберіть засідання Академії. Необхідно її рішення!..

З Землі через п'ять хвилин сповістили, що Всесвітня Академія якраз проводить засідання, телевізор включений, і Тригуб може починати. Валерій включив телепередачу...

На Землі, в гігантському залі Академії, на телеекрані з'явилося чітке зображення Тригуба, який стояв з відкритою головою, в скафандрі, біля нього — Вікторія, а поряд — дві чудернацькі постаті незнайомих істот...

Весь зал здивовано зашумів. Що таке? Що за видіння?..

— Увага! — почав Валерій.— Я вам все з'ясую! Планета, на яку прилетіли ми, не загрожує Землі! Ця планета заселена розумними істотами, подібними до людей, які живуть в підземних містах. Двох з них ви бачите на екрані!..

Тригуб показав на господарів, ті злегка вклонилися...

— Планета направлена в нашу систему їхньою волею з допомогою могутньої енергії атома. В системі, де вони жили, світило погасло, і вони вирішили переселитися в нашу планетну сім'ю! Вони просять дозволу в людей Землі ввести свою планету на орбіту Землі з іншого боку.

Весь зал, вся Земля, що слухала Тригуба, полегшено зітхнула. І хоч все це було неймовірним, казковим — сотні старих і молодих вчених закричали:

— Дозволити!!!

Тригуб продовжував:

— Нехай уряди держав негайно затримають будівництво в Гренландії і перешкодять злочинному плану Гершера...

— Заспокойтеся, Тригуб, — відповів президент Академії. — Вчора військові сили великих держав за проханням Академії примусили Гершера припинити будівництво. Всесвітня Академія нині контролює всі запаси ядерного пального в світі...

— Чудово! — вигукнув Тригуб і додав: — Тепер головне! Треба негайно викликати вибух на кораблі, який летить до планети. Повертати його на такій швидкості назад — неможливо!

— Ми зараз же дамо вказівки на контрольний пункт, звідки здійснюється керівництво по радіо. Слідкуйте! Через п'ять хвилин корабель вибухне... відповів президент.

Валерій виключив радіо. Він запросив господарів планети до ілюмінатора. Всі підійшли і почали дивитися в напрямку Сонця. Хвилина. Дві...

І ось... в темному просторі — недалеко від Сонця спалахнув пучок полум'я, охопив півнеба темними клубами диму, який моментально розсіявся в Космосі... Цей страшний вибух на мить осяяв навколишній краєвид блакитним промінням...

Все було закінчено. Тепер ні Землі, ні цій планеті не загрожувала більше ніяка небезпека...

ЗАКОНСЕРВОВАНА ПЛАНЕТА

...Через годину Валерій і Вікторія в супроводі господарів планети спустилися тією ж дорогою в підземелля і, скинувши скафандри, поїхали

саморушійною дорогою знайомитися з дивним підземним світом. Той самий Старий, що говорив з Тригубом, тепер теж був поряд і давав необхідні пояснення...

Знову Валерію одягнули шолом, а коли було необхідно говорити, на очі спадали чорні екрани, і Старий передавав Валерію зорові зображення думок, які пояснювали все, що хотілося космонавтам. Тригуб передавав зміст розмови Вікторії...

Велетенська печера, яка починалася від вхідного шлюзу, незабаром перехрещувалася з іншими печерами таких же масштабів. Все разом, як пояснив Старий, створювало гігантську сітку підземель по всій планеті. На перехрестях печер були широчезні — до кількох кілометрів у діаметрі — площі з куполоподібною стелею, яка здіймалася на п'ятсот метрів вгору. Стіни підземних вулиць і площ, а також куполи, були створені з синтетичних плит рожевого кольору. Джерела холодного світла ядерною походження були сховані за тими плитами і давали рівне яскраве освітлення. Без кінця тягнулися в підземеллі, де їхали мандрівники, ряди небачених рослин.

Вікторія торкнула Валерія за рукав:

— Попросіть, щоб дорога зупинилася! Я хочу побачити їхні плантації...

Валерій зробив знак. Старий зупинив дорогу, і всі разом вийшли на грунт — справжній земний грунт. Вздовж вузенького каналу, по якому швидко мчалася вода, розстилалися по землі повзучі рослини. Вони були всіяні синіми квітами, пуп'янками плодів і жовтогарячими плодами, подібними до динь. Старий зірвав один з плодів і подав Вікторії. Дівчина розломила його, і солодко-задушливий запах ударив у ніздрі мандрівникам. Валерій узяв половинку і поглянув запитливо на Старого.

— Це дуже цікаві плоди,— передав той,— наші землероби вирощували їх на протязі багатьох тисяч років. З кожним поколінням в плодах з'являлися нові ознаки, необхідні дослідникам. Тепер ця робота майже закінчена, і рослини вирощуються на плантаціях всієї планети...

— Що ж це за плоди і яке їх значення? — не стрималась Вікторія. Старий посміхнувся, зрозумівши запитання дівчини. Він опустив на очі екран, те ж саме зробив Валерій, і мандрівники взнали таке:

— Я не можу з'ясувати вам всього процесу, підбору необхідних ознак, але скажу лише одне: ці плоди стимулюють всі фізіологічні процеси в організмі, активізують мозок і на сотні років продовжують життя індивідів, які систематично вживають плоди.

— Ну, раз так... — почала Вікторія і, не закінчивши, вп'ялася зубами в м'який соковитий плід. Валерій, піднявши екран, зробив те ж саме. Приємний холодок м'якушки плода освіжив піднебіння, і хвиля оп'яніння вдарила в голови мандрівникам. Потім, через хвилю, це почуття пройшло, і Вікторія та Валерій відчули, як мозок їх працює чіткіше, все тіло стає легшим і в свідомості виникає казкове почуття блаженства.

— Справді, які чудесні плоди, — отямившись від подиву, промовив Валерій. — Треба буде на Землі культивувати такі ж! Це набагато скоротить наші роботи по продовженню життя...

Він звернувся з цим же запитанням до Старого. Той ствердно закивав головою і додав:

— Ми з радістю віддамо вам всі свої надбання в будь-яких галузях науки. Це наш обов'язок! До цього зобов'язує солідарність, яка мусить зв'язувати розумних істот різних світів...

Після цього Старий запропонував мандрівникам їхати далі. Вікторія жартівливо захопила в жмені води:

— Цікаво, чи така, як у нас... — і випила. Вода була на смак, як дощова, — очевидно, дистильована.

Валерій подивився на безкінечну перспективу казкових плантацій.

— Невже під всією планетою тягнуться такі печери? Яка ж праця потрібна, щоб створити все це, скільки часу?..

— Все це створювалося за мільйони років — не дивуйтесь! — відповів Старий...

І знову автоматична дорога повезла мандрівників між двома рядами буйних дерев. Вона зупинилася на величезній площі. В усі боки від неї розбігалися печери з такими ж дорогами, плантаціями і рядами дерев.

Посередині площі здіймався до самого купола будинок з блідоблакитного матеріалу. Характерною особливістю його була незвичайно ніжна округлість ліній. Вікон не було, тому що джерела світла будівники заховали всюди в стінах. В цьому будинку, як сказав Старий, розміщувалось управління автономної області планети. Таких областей — кілька тисяч. Всі вони об'єднувались в єдину планетну сім'ю, якою керувала Рада Вчених. Освіта тутешніх істот універсальна, і кожен індивід, який досягав певного освітнього цензу, був зобов'язаний кілька років входити в комітети по управлінню областями. Економічні, адміністративні та культурні зусилля областей координувались Радою Вчених. Давно вже стерлися всякі національні чи расові ознаки, які в далекому минулому розрізнювали народи. Тепер тут була єдина мова, єдині звичаї. Всі досягнення науки спрямовувалися на найповніше задоволення різних потреб розумних істот...

Валерія і Вікторію запросили в будинок. Вони піднялися по рожевих сходах і через блакитну арку зайшли в велику залу. Мандрівників оточило багато розумних істот. Серед них— кілька осіб, одягнених в блакитні туніки. Обличчя їх були ніжними, на головах — круглі чорні

шапочки Це, безумовно, були жінки. Вони з особливою цікавістю розглядали золотокосу тендітну Вікторію, захоплено розмовляючи між собою. Чоловіки тримали себе стриманіше.

Старий, який, до речі, був головою комітету самоуправління області, щось сказав присутнім. Ті відразу відійшли до пультів, встановлених по боках залу. Спереду засяяв велетенський екран. Старий, надівши знову шолом, звернувся до Валерія:

— Тепер по всій планеті зібралися представники всіх областей. Якщо дозволите, хай вони подивляться на вас — наших майбутніх сусідів!..

— Ми згодні і раді, — відповів Валерій. Ясне проміння вдарило в очі мандрівників

Передача почалася. Старий кілька хвилин говорив, потім показав на Вікторію і Валерія.

— Вся планета вітає вас, — сказав він. — Ми щасливі, що зустріли в Космосі подібних до нас...

Світло погасло. Залишилося лише рівне випромінювання стін. Потім поволі згасло і воно. Лише попереду сяяв блакитнуватим кольором екран.

— Ми покажемо вам наш світ, наші заводи, школи, поля,— сказав Старий.

На екрані виникло внутрішнє зображення шахти. В штольні машини, розташовані рядами, випромінювали короткими імпульсами блакитні струмені енергії, і під їх дією порода спадала вниз, а потім стрічкою конвейєра пливла вгору. На екрані з'явився весь шлях, яким ішов потік руди. Збагачувальні фабрики, металургійні заводи, лабораторії з

дивними небаченими машинами і апаратами проходили перед зачарованими мандрівниками...

Технічний потенціал планети був такий неосяжний, що розумні істоти лише керували машинами... Потім на екрані з'явилися поля, підземні ріки і озера, а понад ними блакитні будівлі, де жили розумні істоти. Міста з'єднувалися спеціальними тунелями, по яких мчалися з швидкістю звука сигароподібні апарати — транспортні машини...

Валерій запитав, якою силою приводяться в рух всі машини. Старий відповів:

— Ми використовуємо силу розпаду чи синтезу будь-якого елемента. Апарати наші працюють практично безкінечно, тобто до того часу, коли треба замінити металічні частини... Цією ж силою ми виштовхнули нашу планету в простір. По екватору ми розташували ряд могутніх реактивних дюз. В них використовується енергія синтезу гелію — наймогутніша ядерна енергія! Ми поволі зупинили обертання планети навколо осі, щоб уникнути катастрофи від раптового поштовху, а потім з допомогою реактивних двигунів на полюсах виштовхнули планету з її орбіти. Перед тим ми сконденсували атмосферу в спеціальних гігантських резервуарах, де вона знаходиться в твердому вигляді. Тепер вона вже наполовину використана для штучної атмосфери... Через світовий простір ми летіли з швидкістю, яка близька до швидкості світла. Років десять таму ми почали гальмувати планету, щоб вивчити умови в вашій системі...

Старий замовк. На екрані показалося приміщення школи. В просторих залах учні, сидячи в кріслах, слухали мовчазного учителя. На запитання Валерія Старий відповів, що вони вільно передають думки на близьку відстань без шоломів. Цього їхня раса досягла мільйони років тому. Метод беззвучного зв'язку між людьми економніший і корисніший. Він в основному запроваджений в усіх школах...

Мандрівники здивувалися, що в містах і на полях, де молоді жінки збирали золотисті плоди, було дуже мало населення. Старий пояснив, що на протязі останніх тисячоліть, коли вони боролися з холодом і з неймовірними труднощами переходили жити під землю, кількість населення дуже зменшилася... Тому тепер жінки тут знаходяться в привілейованому становищі і не виконують важкої праці. Але ще незрівняно більшою увагою на цій планеті оточені діти...

Могутні атомні станції, як пояснив Старий, безперервно оновлюють атмосферу підземель. Очищати повітря від вуглекислоти допомагає буйна рослинність в оранжереях. Ці самі станції будуть відновлювати атмосферу планети, коли вона ввійде в нову систему на орбіті Землі... Потужність станцій така величезна, що це завдання буде виконане за кілька місяців.

Ще багато різних чудес побачили мандрівники, знову вирушивши в подорож по тунелях, і вже навіть не дивувалися тому, що зустрічалося по дорозі. Через кілька годин від напруження в обох заболіла голова, і вони зупинилися на березі величезного басейну, навколо якого було багато буйних рослин, подібних до земного хмелю, на яких висіли круглі плоди...

— Прекрасно тут у вас, — звернувся Валерій до Старого, — але важко так жити — весь час в штучному світі...

— Ви вірно говорите! — відповів Старий. — Якраз тому ми й вирішили переправити нашу планету сюди... Ми побороли всі хвороби, ми досягли чудес в синтезі органічних речовин, але замінити життя під промінням справжнього світила, на поверхні планети, ніхто не зможе! Передайте нашу вдячність людям Землі за дозвіл бути вашими сусідами!..

Тепло попрощавшись з Валерієм і Вікторією, господарі випровадили їх на поверхню...

Зелена тінь зорельота, як і раніше, лягала на тьмяну рівнину. Холодним промінням сяяло маленьке Сонце і яскраві різнокольорові зорі... Незабаром мандрівники були в каюті корабля і роздяглися. Тригуб зняв скафандр, склав його в нішу і підійшов до Вікторії. Включив освітлення. Очі Вікторії сяяли, мов зірочки, на худенькому обличчі. Тільки тепер Валерій збагнув, яка вона люба для нього, в яких незвичайних умовах знайомились і зустрічались вони. І ніжність — велика ніжність теплою хвилею залила груди Валі. Він узяв руки Вікторії в свої...

— Ми повернемось сюди, Вікторіє, в цей дивний казковий світ! Ми ближче познайомимося з цими мужніми істотами — нашими братами по духу...У них є багато такого, що нам треба буде вивчити і запозичити!..

Вікторія подивилася в ілюмінатор на тьмяну рівнину, на далекий вогник Сонця і знову підняла погляд вгору.

— Валья, — м'яко, як при першій зустрічі, промовила вона, — все закінчилось добре, чи майже добре, як в романах з хорошим кінцем! Земля — в безпеці, наші брати тут — на цій планеті — безумовно, зроблять своє діло... Значить, все гаразд! Ніхто нічого не забув? Як ви гадаєте?..

Валерій здивовано подивився на лице Вікторії: в її очах блискали іскорки сміху.

— То як же, Валья? — повторила вона. На щоках з'явилася лукава ямка. Валерій подивився на цю ямку і засміявся.

— Все зрозумів, Вікторія! Віта... — ніжні, додав він. — Ми забули...

— Ну... — червоніючи, прошепотіла Вікторія.

— Ми забули... поцілуватися... Так?..

Вікторія мовчки стала навшпиньки, обвилася худенькими руками навколо шиї Валерія. Він схопив її в сильні обійми, підняв, як пір'їнку, і завмер в гарячому поцілунку...

...А через півгодини розумні істоти — господарі планети — бачили, як величезна зелена тінь метнулася по чорній рівнині і гігантський зорельот людей Землі у вихорі вогню відлетів у фіолетове небо в напрямі до Сонця...

.....

...Земля заспокоїлася. Відбулося кілька надзвичайних засідань Всесвітньої Академії з приводу незвичайної космічної події. Валерій Тригуб і Вікторія Деніс виступили на засіданні і розповіли про нову планету і високу культуру тамошніх розумних істот...

На протязі року вчені всього світу слідкували в потужні телескопи, як нова планета по довгій спіралі входила в площину обертання планет, сповільнюючи політ до нормальної швидкості, з якою Земля оберталася навколо Сонця.

Згодом нову планету люди Землі бачили неозброєним оком Вона ставала все яскравішою, сяяла в небі майже так ясно, як Венера, а потім наблизилася до Сонця і зникла за центральним світилом ..

Це прийшла мить торжества Розуму. По орбіті Землі з другого боку оберталася навколо Сонця нова планета — сестра Землі. Потужні прилади відновлювали атмосферу планети, вироблюючи кисень і азот в реакціях неймовірних масштабів.. Незабаром над планетою засиніло небо, на поверхню з підземних заповідників були випущені тварини; знову на широких просторах планети були посаджені ліси і посіяні трави. Поля, які довгі століття пустували в холоді міжзоряного простору, тепер давали перший урожай під життєдайними променями Сонця.

Діти, що народилися в підземеллях, в захваті простягали руки до Сонця, жадібно дивлячись на небачене явище... Та навіть дорослі, що пам'ятали своє тьмяне червоне світило, яке не давало ні світла, ні тепла, відчувши животворне тепло Сонця, були щасливими. Вони знали, що тепер довгі мільярди років можна жити і спокійно працювати. Крім того, блукаючи в міжзоряних просторах, розумні істоти знайшли подібних до себе — людей Землі.

Струмки Розуму зливались в потужну ріку, яка, безперечно, вела в океан Безкінечності.

Починався новий період існування розумних істот в системі Сонця. З Землі на нову планету вилітали кораблі з інженерами і вченими, які бажали ознайомитися з високою культурою своїх космічних братів.